

Ärende: VN17642/2022

Finlands sjätte periodiska rapport om genom-förändret av ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter

Lausunnonantajan lausunto

1. Resurserna för de brottsbekämpande myndigheter som hanterar hatbrott bör ökas och stärkas och nödvändig utbildning för att effektivt förebygga och bekämpa hatbrott och förkorta målens behandlingstid tillhandahållas. Vad beträffar finansieringen av verksamhet som främjar tolerans och interkulturell dialog bör man övergå från projektbaserad verksamhet till mer strukturella och hållbara metoder.

Det är viktigt att bekämpandet av hatbrott får en etablerad position i vårt samhälle. Hatbrott, diskriminering och den tillspetsade diskussionsatmosfären kan leda till marginalisering, polarisering och intolerans. Verksamheterna för bekämpandet bör vara strukturella och hållbara så att de blir en naturlig del av den samhälleliga dialogen. Verksamhet som främjar tolerans och interkulturell dialog bör garanteras en långsiktig finansiering. Det finns även en överhängande risk att representanter för olika minoriteter inte vill delta i offentliga diskussioner på grund av rädsla för trakasserier, mobbning och hatbrott.

2. Tillsammans med samerna bör ett allmänt accepterat system för att upprätta vallängder tas fram i syfte att nå en tillfredsställande balans mellan befolkningsgruppens behov att bevara sina självstyrelsestrukturer å ena sidan och principen om individuell självidentifikation å andra sidan. Denna process bör vara inkluderande och sikta på en överenskommelse om kriterierna för att tas upp i vallängden, om en besvärsmekanism gällande tolkningen av dessa kriterier och om en längre tidsram för beslut om ansökningar.

-

3. Sametingets rätt till inflytande bör stärkas betydligt, både i lagstiftning och i praktiken, bland annat genom att tilldela sametinget de nödvändiga resurserna och tillhandahålla berörda tjänstemän på nationellt och lokalt plan utbildning om den korrekta tillämpningen av "skyldigheten att förhandla". Även om en ändring av sametingslagen har högsta prioritet, bör myndigheterna skyndsamt säkerställa sametingets aktiva deltagande så länge lagen inte har ändrats.

-

4. Den samhälleliga konsensusen kring Finlands tvåspråkighet på finska och svenska bör värnas genom insatser för att öka kunskapen med stöd av ett uttalat engagemang på högsta politiska nivå. Oavsett de grundlagsenliga skyldigheterna bör de finländska myndigheterna föra en öppen dialog med den svensktalande befolkningen om deras prioriteringar för att se till att åtaganden gällande offentlig service på svenska är realistiska, effektiva, tilldelas tillräckliga resurser och blir regelbundet uppföljda.

Det är viktigt att uppehålla en levande tvåspråkighet i Finland. De föreslagna åtgärderna kan hjälpa med det här. Speciellt viktigt är det med uttalat engagemang på högsta politiska nivå. och åtgärder. Även utbildningspolitiska åtgärder är viktiga att genomföra. Där till är främjande av karriärmöjligheter på svenska och att försäkra att personalresurserna är tillräckliga kan man främja svenska språket, de språkliga rättigheterna och en levande tvåspråkighet.

För att trygga den svenska befolkningens språkliga rättigheter behövs flera olika åtaganden. Det är viktigt att en öppen dialog förs med den svensktalande befolkningen på ett sätt där verklig förståelse för särdragen hos språkminoriteten beaktas i planering och i beslutsfattandet.

Det är grundläggande att minoriteter inom minoriteten sk. dubbelminoriteter t.ex. personer med en funktionsnedsättning med svenska som modersmål, får sin röst hörd i dialogen. Om man inte för dialog med en mångsidig representation finns det en överhängande risk för intersektionell diskriminering och försämrade språkligt levnadsmiljö för minoriteten. Exempelvis har inte denna utlåtandeförfrågan skickats till de berörda parterna, alltså representanter för den svenskspråkiga minoriteten. Det är ett exempel på hur dialogen som föreslås i åtgärderna inte förverkligas och den svenskspråkiga minoriteten de facto inte är tillräckligt delaktig.

Vi håller med om att tillräckliga resurser och regelbunden uppföljning av åtaganden är viktiga. Den nuvarande uppföljningen är dock inte tillräcklig vilket leder till att den svenskspråkiga minoritetens behov och rättigheter inte tryggas. Man bör ha en realistisk helhetsbild av konsekvenserna för att minoritetens behov i verkligheten ska kunna garanteras. Det får man genom att höra minoriteten och förstå behoven samt göra anpassade lösningar. För att det ska fungera behövs tillräckliga resurser.

SAMS har i flera tillfällen lyft upp vikten av grundliga konsekvensanalyser i lagberedningen. Det innebär att man bör analysera dels hurdana konsekvenser ett lagförslag har för personer med funktionsnedsättning, dels hurdana språkliga konsekvenser förslaget har. Vi bedömer att de språkliga konsekvensanalyserna som görs inte är tillräckliga. Ofta är analysen ytlig och den återspeglar inte den verkliga situationen över hur de språkliga rättigheterna förverkligas.

5. Ett flexibelt och öppet förhållningssätt till ramkonventionens tillämpningsområde bör bevaras och en dialog etableras med företrädare för det karelska folket, med syftet att stärka deras skydd i den nationella lagstiftningen.

-

6. Det splittrade systemet med flera olika likabehandlingsorgan bör förenklas i nära samverkan med företrädare för nationella minoriteter. I synnerhet bör diskrimineringsombudsmannens och diskriminerings- och jämställdhetsnämndens mandat utvidgas till att omfatta även arbetslivet, nämnden ges rätt att utdöma skadestånd och ombudsmannen tilldelas tillräckliga resurser för att utföra sina uppgifter.

Ja, vi håller med.

I nuläget förekommer det diskriminering i arbetslivet som inte får synlighet eller påföljder. Därför anser vi att utvidgandet av mandatet till arbetslivet samt möjligheten att utdöma skadestånd är en förutsättning för ett jämlikare arbetsliv samt rekrytering i framtiden. Även tillräckliga resurser är väsentliga för att diskrimineringsoffren ska kunna få hjälp och ett beslut inom en skälig tid.

7. I nära samverkan med samerna bör det säkerställas att beslut som gäller användningen av traditionellt samiska områden inte på ett negativt sätt påverkar samernas möjligheter att bevara och utveckla sin kultur i området. För att trygga samernas kulturella och institutionella autonomi bör myndigheterna fortsätta söka konsensus om en reform av den relevanta lagstiftningen och sträva efter att ratificera ILO:s konvention 169 om ursprungsfolk och stamfolk och den nordiska samekonventionen.

-

8. Det bör säkerställas att den svenskspråkiga befolkningen i praktiken har tillgång till hälsovård, sjukvård och socialvård på sitt modersmål. Särskilda ansträngningar bör göras för att förhindra multipel diskriminering av svenskspråkiga barn, äldre och personer med funktionsnedsättning när de använder dessa tjänster. Myndigheterna bör noga övervaka och vid behov vidta åtgärder för att tillgodose den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter i tingsrätterna.

Speciellt inom social- och hälsovården upplever den svenskspråkiga minoriteten att deras språkliga rättigheter inte förverkligas. Därför anser vi att det behövs särskilda ansträngningar för att hindra diskriminering i dessa tjänster. Situationen i nuläget är dålig och åtgärderna för att förbättra den är tyvärr inte tillräckligt konkreta. Särskilda ansträngningar borde innefatta bland annat utbildningspolitiska åtgärder, arbete för att motverka personalbrist, forskning om och insamling av statistik gällande den svenskspråkiga befolkningens behov och service, uppföljning av den svenska servicen i välfärdsområdena, förutsättningar för att främja produktionen av svenska tjänster med dess mindre volymer, digital delaktighet även på svenska samt arbete för att främja jämlika möjligheter för svenskspråkiga och finskspråkiga.

Inom vården accentueras behovet av att få använda sitt modersmål. Det handlar ofta om känsliga ärenden och då är det viktigt att få, dels kommunicera på sitt eget språk men också få vården på sitt eget språk. Därför bör de språkliga rättigheterna tillgodoses inom vården. Även de geografiska särdragen för den svenskspråkiga minoriteten bör beaktas. För att kunna tillgodose den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter bör servicen och vården utvecklas på ett jämlikt sätt med den finskspråkiga vården. Den svenskspråkiga befolkningen behöver fungerande och enhetliga servicestigar på sitt eget språk. När detta försäkras på ett sätt där alla de olika grupperna som riskerar att utsättas för intersektionell diskriminering i tillräcklig mån beaktas, kan man försäkra

god vård på svenska. Inom vården bör det också finnas incitament för personalen att använda svenska och utveckla sina språkkunskaper.

Gällande domstolsväsendet och de språkliga rättigheterna vill vi särskilt lyfta fram behovet av klara anvisningar och utbildning i frågor om rimliga anpassningar och gällande vem som har ansvaret att ordna tolkning när huvudmannen eller någon annan berörd person använder finskt- eller finlandssvenskt teckenspråk. I nuläget har vi stött på att ingen part vill ta ansvar för det, vilket lett till att en persons rättssäkerhet försumrats. Domstolsväsendet kan inte frånsäga sig sitt ansvar att försäkra språkminoriteter deras rättssäkerhet.

9. I nära samverkan med samerna bör de lagstadgade rättigheterna klarläggas gällande hälso-, sjuk- och socialvård på samiska i samernas hembygdsområde och mål fastställas som går att uppnå och mäta. Det bör finnas tillräckliga budgetmedel tillgängliga för att dessa mål ska kunna nås. Vidare bör myndigheterna utvärdera behovet av tjänster på samiska utanför hembygdsområdet och, om behovet finns, överväga att stödja tillhandahållandet av vissa tjänster.

-

10. Stödet för undervisning i samiska bör samordnas och särskilt språkbon, fjärrundervisning och lärarutbildning bör uppmärksammas. Vidare bör myndigheterna öka sina insatser för att vitalisera romani och det karelska språket genom att aktivt främja modersmålsundervisning i dessa språk i skolorna.

-

11. Delegationen för etniska relationer (ETNO) bör stärkas i nära samverkan med företrädare för alla minoriteter. Myndigheterna bör i synnerhet öka andelen minoritetsrepresentanter, säkerställa transparensen i valet av medlemmar, öka de budgetära och personella resurserna och överväga att fastställa ETNO:s ställning genom lag.

-

12. Annat om genomförandet av ramkonventionen

Först och främst vill vi uttrycka oro över att inte denna utlåtandeförfrågan har skickats till de berörda parterna. Poängen med delaktighet och hörande

har förbisetts redan i den här utlåtandeförfrågan. Frågan är om verklig delaktighet och hörande av svenskspråkiga minoriteten i fortsättningen kommer att förverkligas.

Personer med funktionsnedsättning som har svenska som modersmål kan vara mycket utsatta på grund av risken för multipel diskriminering. Risken att utsättas för diskriminering på grund av flera olika orsaker är en verklig utmaning i en del personers liv. I SAMS juridiska verksamhet har personalen under det senaste året sett att vår målgrupp utsatts för sådan diskriminering i bland annat social- och hälsovården, domstolsväsendet, polismyndigheten, i offentlig informationsspridning och i funktionshinderservicen, exempelvis i färdtjänst.

Därför vill vi slutligen ännu lyfta fram några andra essentiella synpunkter gällande kommunikation och språk. Behovet av att få information på lättläst språk är en central del av att främja tillgänglighet. Då möjligast många kan ta till sig information på ett förståeligt sätt förbättras jämlikheten. Man ska inte glömma bort språkminoriteten som använder finlandssvenskt teckenspråk. Deras språkliga rättigheter måste tryggas och deras röst bör höras i ärenden som berör dem.

Ytterligare önskar vi att de som berörs av ramkonventionen ska höras när dessa utvärderingar görs. Nu verkar det som om ingen som hör till språkminoriteten har betts avge utlåtande sig i saken. Det här bekräftar delaktigheten är bristande och att minoriteternas röst inte har den roll som de borde ha.

Nordman Marica
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf